



Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Govor predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
na državni proslavi ob dnevu upora proti okupatorju**

Brežice, 24. april 2026

Velja govorjena beseda!

Spoštovani predsednik državnega zbora, spoštovani predsednik vrhovnega sodišča, spoštovane državljanke in spoštovani državljani, drage Brežičanke in dragi Brežičani, cenjeni visoki gostje.

Zbrali smo se tukaj, v Brežicah, na stičišču poti, kultur in zgodovine, da počastimo dan upora proti okupatorju, dan, ki ne sme biti le spomin, temveč mora biti predvsem opomin in zaveza.

Na tem prostoru, kjer Sava in Krka združujeta svoje tokove, so se v času druge svetovne vojne prepletale tudi usode ljudi. Posavje je bilo razdeljeno, raztrgano med okupacijske sile, a nikoli pokorjeno v duhu. Tukajšnji ljudje ste že zelo zgodaj spoznali, da svoboda ni samoumevna. A vendar so se vaši predniki odločili zanjo. Tvegali so. Trpeli. Bili izgnani. In številni dali svoja življenja – v prenesenem in dobesednem pomenu besede.

Nocoj se spominjamo poguma vseh tistih, ki so se uprli okupatorju — kmetov, delavcev, intelektualcev, mladih fantov in deklet, ki so se zoperstavili razčlovečenju in nasilju. Ta upor ni imel enega samega obraza. Bil je skupnost ljudi, ki so verjeli, da je svoboda vrednota, ki presega posameznika in njegov strah. Odporniško gibanje je bilo izraz temeljne človeške potrebe po svobodi, dostojanstvu in pravici do lastne identitete.

Pomembno je, da ta upor razumemo v vsej njegovi širini. Bil je spontani in organizirani odziv na okupacijo, raznarodovanje in nasilje. Iz njega je zraslo partizansko gibanje, ki je z vojaško in politično organizacijo postalo ključni del zavezniškega, vseevropskega boja proti fašizmu in nacizmu. Ob zahtevnosti trenutnih razmer v svetu, več kot osemdeset let kasneje, v Ukrajini, na Bližnjem vzhodu, v Palestini, Sudanu in drugod po svetu, kjer še vedno bolj ali manj nemo opazujemo agresorska ravnanja, genocid, zločine proti človeštvu, ko je mednarodno pravo, ki se je v veliki meri rodilo prav na temeljih grozot druge svetovne vojne, popolnoma razvrednotila transakcija politika, v kateri človeška življenja nimajo vrednosti – se sprašujem, kako bi na našo realnost gledale mlade partizanke in partizani. Bi rekli: »Smo se za to borili?«

Partizanstvo je bilo gibanje odpora. Bilo je gibanje poguma, solidarnosti in žrtvovanja. Žal prevečkrat ne zmoremo jasno razlikovati med odporniškim bojem in političnim sistemom, ki se je po vojni vzpostavil in je delu rojakov zadal rane, ki so še danes nezaceljene. Naj na tem mestu citiram našega mogočnega literata, velikega Borisa Pahorja: *»Osvobodilni boj je bil in bo ostal mogočno drevo. Komunisti so bili kot bršljan oviti okrog njegovega debla. Bršljan pije iz debla osvobodilnega boja zase, toda drevesa ne more uničiti.«* Zato danes ne slavimo ideologije. Slavimo pogum. Ne slavimo oblasti. Slavimo intimno odločitev posameznika, da se zaradi ljubezni do domovine in rojakov upre krivici.

To razlikovanje ni delitev, temveč je pogoj za resnico. Resnica pa je temelj sprave. Le če sprejmemo svojo zgodovino v vsej njeni kompleksnosti, lahko gradimo prihodnost, ki ne bo obremenjena z nerazčiščenimi sencami preteklosti.

Drage Slovenke in dragi Slovenci, državljanke in državljani, ljubi rojaki.

Dan upora proti okupatorju nas uči, da svoboda nikoli ni dokončno priborjena. Vsaka generacija jo mora znova prepoznati, negovati in braniti, ne nujno z orožjem, temveč z odgovornostjo, spoštovanjem demokratičnih vrednot in pogumom, da povemo resnico.

Okupator zmaga takrat, ko se njegova miselnost naseli v duše ljudi, ti pa jo sčasoma sprejmejo kot pravilno. Naj nas spomin na naš upor povezuje, ne deli. Naj nas opominja, da smo kot narod najmočnejši takrat, ko stopimo skupaj v obrambi temeljnih vrednot. Še posebej takrat, ko se to zdi nemogoče. Ali ko kdo želi dati vtis, da je to nemogoče.

Za prihodnost Slovenije ni nujno, da se na vseh področjih strinjamo, moramo pa biti soglasni pri ključnih razvojnih vprašanjih – skrajni čas je že. Dnevno prejemam pisma državljanov različnih ideoloških prepričanj in usmerjenosti, ki sporočajo enako. Od politike upravičeno pričakujejo dogovor o razvojnih prednostnih nalogah države, neodvisnih od vsakokratnih menjav oblasti. To je najboljša in edina prava pot, kar vedno znova poudarjam. Zato od nove sestave državnega zbora in vlade, kakršna koli že bosta, to tudi pričakujem. Dolgoletni dolg do ljudi ne sme biti prezrt. To sta politična zaveza državljanom in državljanom ter moralna odgovornost do njih.

Zgodovina nas je že naučila, da egoizem vodi v zapiranje, nezaupanje ter postopno razgradnjo družbenega tkiva in skupnega dobrega. Zato danes bolj kot kadar koli potrebujemo politično treznost, zmernost in pogum za dialog. Potrebujemo voditelje, ki se zavedajo teže zgodovine in odgovornosti sedanjosti. Resnična moč se namreč ne kaže v sposobnosti izsiljevanja ali uničevanja, temveč v modrosti sodelovanja in dogovarjanja.

Naj nas vodi zavedanje, da prihodnost Slovenije ni dana, temveč ustvarjena – z vsakim dejanjem, sleherno odločitvijo, z vsakim izmed nas. Naj bo ta večer v Brežicah več kot slovesnost. Naj bo trenutek skupnosti. Trenutek tihe hvaležnosti tistim, ki so zmogli, ko je bilo najtežje. In trenutek zaveze, da bomo znali ohraniti tisto, kar so nam predniki zapustili — vero v svobodo.

Smrt fašizmom, svoboda narodom. Hvala vam.